

RUS I. 2004. Soupis vážek (Odonata) zjištěných v rámci VI. Odonatologických Dnů v červnu 2003 na Jižní Moravě. [W:] L. Hanel (red.),

Vážky 2004. Sbornik referátů VII. celostátního semináře oodonatologův Krušných horách. ZO ČSOP, Vlašim, Vlašim: 6-9.

IV Międzynarodowe Sympozjum Odonatologiczne Worldwide Dragonfly Association, Pontevedra (Hiszpania), 26-30 lipca 2005 – sprawozdanie

Rafał BERNARD

4th WDA International Symposium of Odonatology, Pontevedra (Spain), 26-30 July 2005 – a report. – Report on the Symposium, focused on most interesting events, papers and posters, is presented.

Światowa społeczność odonatologów spotkała się tym razem w hiszpańskiej Galicji, w uroczym i, o dziwo, deszczowym mieście Pontevedra. Czwarte Sympozjum Worldwide Dragonfly Association zgromadziło w dniach 26-30 lipca 2005 roku 113 odonatologów z 26 krajów. W nowoczesnych wnętrzach Szkoły Leśnictwa Uniwersytetu Vigo gościł nas jeden z autorytetów współczesnej odonatalogii europejskiej, Adolfo Cordero Rivera wraz z zespołem. Ze względu na wyjazd badawczy na Łotwę, mój pobyt na sympozjum trwał tylko dwa dni, ale i ten krótki czas przyniósł niemało wrażeń.

Zaprezentowano 60 referatów w kilku zestawach tematycznych oraz 33 postery. Wśród tych, które miałem okazję usłyszeć, na szczególne zainteresowanie zasługiwał cykl referatów „Lasy i ważki”. Rozpoczął go 76-letni „wielki” Profesor Philip Corbet, w iście koncertowym stylu rozprawiając o lasach jako siedliskach dla ważek. Moją uwagę przykuł także Göran Sahlén arcyciekawym wystąpieniem o specjalistach i generalistach wśród ważek w kontekście znaczenia otoczenia leśnego. Niezbicie wynikało z niego, że śródleśne wody są domeną tych pierwszych, gdy otwarte krajobrazy faworyzują mniej wybrednych.

Jak zwykle nie zawiodło małżeństwo Rüpplów, Georg i Dagmar, racząc publiczność sugestywnymi pokazami filmowymi. Ich wystąpienia dotyczyły możliwości badawczych, jakie stwarza rejestracja behawioru ważek w technice „slow motion” oraz behawioralnej komunikacji wewnątrzgatunkowej poprzez charakter lotu. Na zakończenie, Dagmar podarowała Profesorowi Corbetowi w imieniu grona autorskiego świeżutką monografię europejskich Calopterygidae. Wzruszający moment zakończyły salwy śmiechu, gdy spóźniony fotograf poprosił Dagmar Hilfert-Rüppell i Philipa Corbeta

o powtórzenie ceremonii przekazania i pocałunku, a sala jednym głosem zakrzyknęła: „please, in slow motion”.

Na Sympozjum dał się też poczuć powiew nowych trendów w odonatalogii, zwłaszcza coraz częściej wykorzystywanych metod genetyki molekularnej. Zagadnienia objęte wspólnym hasłem „genetyki ekologicznej” były treścią dwóch referatów i dwóch posterów, których w każdym przypadku motorem była Heike Hadrys. Wydaje się, że analizy struktury i dynamiki populacji, polimorfizmu wewnątrzgatunkowego, historii gatunków, a także biogeograficzne i filogenetyczne, oparte na zdobyczach nowoczesnej genetyki, to kierunki, które już w najbliższych latach zrewolucjonizują światową odonatalogię.

Absolutnym jednak hitem pierwszych dwóch dni był referat amerykańskiego duetu R. Olberg i A. Worthington „Dragonfly prey capture: Vision, decision, and flight”. Na pokazywanym w zwolnionym tempie filmie ujrzeliśmy, jak amerykańscy specjaliści prowokowali ważki w wolierze do ataków na sztuczną przynętę (genialny pomysł!), jak przebiegało zauważanie i namierzanie przez ważkę, jak „rodziła się” jej decyzja, a następnie, w najmniejszych szczegółach, przebieg ataku. Przy tym opisana błyskawiczna „kalkulacja” ważki (charakterystyczne ruchy głową!), a w jej wyniku przewidywanie toru lotu ofiary i punktu uderzenia, mogły wprawić w zdumienie nawet bardzo doświadczonego odonatologa.

Wśród posterów zainteresowały mnie szczególnie dwa związane z wpływem zmian klimatycznych. Pierwszy, autorstwa Liudmiły Khrokalo, traktował o ekspansji *Crocothemis erythraea* na Ukrainie (dlaczego w Polsce ciągle mamy tak niewiele danych o tym gatunku?). Drugi natomiast, przygotowany przez holenderski tercet, ukazywał wyraźne przesunięcia czasowe szczytowych okresów lotu wybranych gatunków w ostatnich latach (jakże bardzo przydałaby się krajowa baza danych

w tym temacie).

Kulminacyjnym momentem mojego pobytu było spotkanie Odonata Specialist Group Species Survival Commission IUCN (Grupa Odonatologiczna Komisji Gatunków Ginących IUCN). Przedstawiciele wielkich amerykańskich jednostek zajmujących się ochroną przyrody, Piotr Naskręcki, Polak, i to znany mi absolwent poznańskiego uniwersytetu, oraz Sacha Spector, zaproponowali przeprowadzenie gigantycznego projektu „Global Dragonfly Assessment”. Jego istotą miałyby być ocena stanu każdego gatunku ważki na świecie i podsumowanie wiedzy o nim. Idea szczytna, ze wszech miar zasługująca na uwagę. Niestety, zaproponowany sposób przeprowadzenia zadania, w którym pracę wykonują nie mający nic wspólnego z ważkami projektodawcy i ich zespoły techniczno-robotyczne, na podstawie mechanicznej ekstrakcji danych z literatury i baz danych, a dopiero potem konsultują ten materiał odonatolodzy z całego świata (czytaj: poprawiają setki narosłych

bazur i wykonują wszystko od nowa, będąc za to nazwani łaskawie konsultantami), wzbudził poważne kontrowersje. Jako członek wspomnianej Komisji brałem już wcześniej udział w internetowej korespondencji na ten temat, a do Pontevedra przyjechałem specjalnie, by wziąć udział w dyskusji, nie taję że jako opozycjonista (nie co do zasadności, ale co do formy), i zaproponować inne rozwiązania. Moje wątpliwości podzielała duża część obecnych, włącznie z przewodniczącą OSG, Violą Clausnitzer. Postanowiono jednak, że wobec rysujących się możliwości organizacyjnych i finansowych warto spróbować. Należy jedynie mieć nadzieję, że w trakcie ostatecznego opracowania projektu, zostanie on odpowiednio i mądrze zmodyfikowany.

Następne Sympozjum WDA odbędzie się w 2007 roku w Namibii, a na okres dwóch lat dzielących sympozja przewodniczącym WDA został Prof. Hidenori Ubukata z Japonii.

Literatura i recenzje (*Literature and reviews*)

Czym oznaczają polskie ważki? Część II. Larwy i wylinki

Paweł BUCZYŃSKI, Grzegorz TOŃCZYK

Keys useful in identifying Polish dragonflies. Part 2. Larvae and exuviae. – The most important literature useful in determining of larvae and axuviae of Polish dragonflies are reviewed and evaluated. The Authors describe the newest publications first of all, but some older keys are mentioned that are important due to historical or didactical reasons.

W poprzednim numerze „Odonatrix” omówiliśmy najważniejsze prace przydatne do oznaczania imagines ważek występujących w Polsce (BUCZYŃSKI, TOŃCZYK 2005). W niniejszym tekście zajmujemy się kluczami do larw i wylinek.

Warto przypomnieć, że pierwszy polski klucz do larw opracował DZIĘDZIELEWICZ (1902) – ta monografia, dziś zapomniana, nie ustępuje najlepszym osiągnięciom ówczesnej odonatologii europejskiej. Oczywiście, dziś ma znaczenie wyłącznie historyczne. Tak więc przez wiele lat polscy odonatolodzy korzystali tylko z pozycji obcojęzycznych.

Kolejny klucz pojawił się prawie po 100 latach (TOŃCZYK i in. 2000), przygotowano go na użytek uczestników Warsztatów Bentologicznych Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego. Jednak po-

zostając w maszynopisie jest trudno dostępny, posiadają go w zasadzie tylko uczestnicy warsztatów i autorzy. W bieżącym roku powinien się ukazać klucz autorstwa twórców niniejszego tekstu, jako suplement Odonatrix.

Jako że wiedzę o larwach ważek gromadzono znacznie wolniej, niż o imagines, omawiamy tu prawie wyłącznie pozycje z ostatnich kilkunastu lat. Starsze są albo niedokładne, albo zawierają poważne błędy i luki przynajmniej w części omawianych rodzin. Niemniej, uwzględniamy kilka starszych prac, które mimo utraty aktualności w wielu miejscach są warte uwagi. Bardzo trudno zdecydować, które opracowanie jest najlepsze i które bezwzględnie należy polecić. Wszystkie zawierają większe lub mniejsze niedociągnięcia. Ocena jest utrudniona tym bardziej, że autorzy niniejszego przeglądu oznaczają larwy ważek już od lat kilkunastu i potrafią określić przydatność poszczególnych opracowań ze swojego punktu widzenia. Mamy jednak nadzieję, że właśnie doświadczenie pozwoliło nam poczynić w miarę obiektywne opisy.

ISSN 1733-8239

Odonatrix

Biuletyn Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego
Bulletin of the Odonatological Section of the Polish Entomological Society

Rok 2, numer 1 (styczeń 2006)

Polskie Towarzystwo Entomologiczne – Sekcja Odonatologiczna
Zakład Zoologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie